

ŠTĚPÁN - MUČEDNÍK

Sk 7,51-8,4

Na dnešní den připadá *Světový den modliteb za pronásledované křesťany*. Křesťané všech vyznání se ve více jak 100 zemích světa chtějí spojit, aby mysleli na bratry a sestry, kteří ve světě nejružnějším způsobem trpí pro svou víru v Pána Ježíše. Podle organizace „Křesťanská mezinárodní solidarita“ „bylo ve dvacátém století pro víru pronásledováno, utlačováno, uvězněno nebo zabito více křesťanů než kdykoliv jindy. Taktéž docházelo k násilné perzekuci milionů lidí jiného vyznání. V celosvětovém měřítku tvoří dnes křesťané 80 procent všech pronásledovaných pro náboženské přesvědčení. V současné době je každý desátý křesťan kvůli své víře v Ježíše Krista obětí diskriminace, pronásledování nebo čelí hrozbě smrti. Ve světovém měřítku se jedná až o 200 milionů křesťanů. Ročně je zabito více než 100 tisíc křesťanů.“

Možná nás překvapí, jak často NZ o tématu pronásledování věřících hovoří. Pán Ježíš už na počátku evangelia v Blahoslavenstvích mluví o těch, kdo budou trpět pro spravedlnost a pro jeho jméno (Mt 5,10-12). Zkušenosti prvních křesťanů se odehrávají na pozadí konfliktů se stávajícími duchovními autoritami, jak o tom vypráví kniha Skutků. Těžké doby pro křesťany prosvítají i z novozákonních listů - Pavlových i jiných. Poslední kniha Zjevení je vlastně celá psána v kontextu pronásledování křesťanů - nyní již se zásahy ze strany římské moci. K tomu připojme jednotlivé postavy NZ - nejvíce ap. Pavla, který o svých utrpeních pro evangelium píše na mnoha místech, nejpodrobněji pak v 2K 11. Dnes jsme četli příběh o prvním křesťanském mučedníkovi Štěpánovi. Byl to jeden ze sedmi diakonů, kteří rozdělovali pomoc potřebným vdovám. Byl to ale také výrazný evangelista. Čteme, že jeho odpůrci „nebyli schopni čelit Duchu moudrosti, v jehož moci Štěpán mluvil“ (6,10). Vlastně se v tom u něj pak opakuje příběh Pána Ježíše. Členové velerady na Ježíši, ač na něj měli dlouho spadeno, nemohli najít nic objektivně špatného, pro co by ho odsoudili (Mk 14,55). Předváděli různé svědky, jejichž svědectví se však neshodovala. V evangeliích také čteme, že někteří svědčili „křivě“, tedy schválně špatně, aby mu ublížili. Byla to svědectví nepravdivá nebo pravdu překrucující. I u Štěpána vidíme „navedené“ a „křivé svědky“ (viz 6,13), kteří mají svědčit ve Štěpánův neprospěch. Při „procesu se Štěpánem“ si ale také můžeme povšimnout třech zvláštních zkušeností, které celé to vypjaté divadlo naplňují i nadějí.

1) Tvář anděla

Pro vzniklé rozepře je Štěpán zatčen a postaven před veleradu. Je tam pak připojena první zvláštní zmínka: „Všichni, kteří v radě zasedali, pohlédli na Štěpána a viděli, že jeho tvář je jako tvář anděla“ (6,15). Ze Štěpána něco vyzařovalo. Uprostřed d'ábelské zášti najednou něco andělského. Štěpán tam stojí jako světlo uprostřed temnoty. Zášť jeho soudců a žalobců je stupňována čím dál víc, ale Štěpánova tvář je jako tvář anděla. Byl to zvláštní dojem, který stál za zaznamenání. Vypovídá to něco o Božím působení a o Boží přítomnosti tváří tvář nenávisti a zlobě. Božímu člověku může i v takové chvíli být darována nejen lidská důstojnost, ale přímo také i něco Božího. Kolem Štěpána to vše, dorážejí na něj jako smečka vlků, neznajících ani slitování, ani ochotu přemýšlet a do toho všeho andělsky vyzařuje Štěpánova tvář. Jednoduše pověděno, Bůh byl s ním a bylo to cítit. Bylo to vidět. Nešlo to přehlédnout. Všichni to viděli, že se tu děje něco zvláštního. A dovedeme si představit, že to tu veleradu muselo asi poněkud vyvádět z míry. Nevěděli si rady s Duchem Božím, který skrze Štěpána mluvil a nevěděli si asi moc rady ani s vyzařováním Boží přítomnosti, kterou viděli v jeho tváři. Oni se považovali za strážce Božího zákona, za autorizované vykladače Božího zákona. Ale Boží blízkost vyzařuje z toho, kterého oni soudí. Tedy drobná zmínka, ale zachycující zvláštní atmosféru, která tam byla. Uprostřed lži a nenávisti všichni vidí tvář anděla. Bůh je s tím, který je zde souzen.

Štěpánovi je pak ještě dán prostor, aby se hájil. Dlouho na té řeči nebylo nic, s čím by velerada nemohla souhlasit. Došel až k Šalomounovi, který vystavěl Bohu chrám. O všem rozhodly poslední věty, ve kterých Štěpán po vzoru starozákonních proroků otevřeně ukázal na provinění svých soudců: „*Jste tvrdošíjní a máte pohanské srdce i uši! Nepřestáváte odporovat Duchu svatému, jako to dělali vaši otcové. Byl kdy nějaký prorok, aby ho vaši otcové nepronásledovali? Zabili ty, kteří předpověděli příchod Spravedlivého, a toho vy jste nyní zradili a zavraždili. Přijali jste Boží zákon z rukou andělů, ale sami jste jej nezachovali!*“ (7,52-53). Ne ten, kdo je zde souzen, ale ti, kteří soudí, jsou vinni. Podobně jako jejich otcové pronásledovali proroky (ve SZ), tak i oni, jejich potomci „zradili a zavraždili Spravedlivého“. Prokázali tak, že jsou ze „stejněho těsta“. Tím Spravedlivým není míněn nikdo jiný, než Ježíš. Ježíše

fakticky zabili Římané, ale jenom a pouze na popud a naléhání velerady, která tak nese hlavní díl viny. Říci to, bylo velmi odvážné a nebezpečné. Jak na to reaguje velerada? (7,54). Pravda člověkem vždy nějak zacvičí. Buďto k dobrému nebo k ještě horšímu. Když pravdu o sobě a o svém hříchu uslyšel král David, padl na tvář a pokořoval se před Bohem. Pravdu přijal a pravda ho nakonec osvobodila. Velerada zde také slyší pravdu o sobě, ale její reakcí je zuření a zaťaté zuby. Pravda na ně doléhá velice silně. Štěpánovo slovo bylo jako když se sekne mečem do živého. Ale zde je jen ještě větší odpor a nenávisť.

2) Nebesa otevřená

V houstnoucí atmosféře nenávisti je Štěpánovi dána druhá zvláštní zkušenost: „*Ale on, plný Ducha svatého, pohleděl k nebi a uzřel Boží slávu i Ježíše, jak stojí po pravici Boží*“ (7,55). Poprvé to byla jeho tvář jako tvář anděla. Něco Božího tam vstoupilo a projevilo se skrze něj. Podruhé dokonce Štěpán vidí nebesa otevřená, Boží slávu i Ježíše po jeho pravici. Opět do ďábelské atmosféry nenávisti a odporu vůči pravdě vstoupí něco Božího. Boží člověk může mít i v nejtěžší chvíli pohled k nebi. Opět to mohlo být svědectvím i soudcům, ale velerada plná nenávisti to naprosto nedokáže vnímat. Štěpána tak nyní čeká úděl proroků. Proroci byli Božím hlasem, který vždy nějak ťal do živého. Podle toho také s nimi ovšem bylo i nakládáno. Jakmile Štěpán popíše své vidění Boží a Ježíšovy slávy, je jeho osud zpečetěn.

3) Modlitba za ty, kdo nenávidí

Když dojde k tomu barbarskému počinu, stane se třetí zvláštní zkušenost, třetí Boží dotek, potřetí tam vstoupí něco Božího. Vidíme to ve Štěpánových modlitbách: „*Pane Ježíši, přijmi mého ducha!*“ a „*Pane, odpusť jim tento hřích!*“ (v. 59-60). To božské, vpravdě kristovské není pouze to, že Štěpán poroučí svou duši Bohu, ale také to že se po příkladu Kristově modlí za své vrahy. Štěpán před chvílí velice ostře pověděl pravdu veleradě do očí. Cítili jsme v tom prorockou ohnivost, která spaluje všechno klamné a odhaluje holou a krutou pravdu. Ale špatně bychom Štěpána odhadli, kdybychom mu přisuzovali zášť vůči těm, kdo ho nenávidí a soudí. Pravdu pověděl naprosto nekompromisně, protože ji její adresáti museli slyšet. Ale Štěpán byl dalek toho, aby nenáviděl. Modlí se tou modlitbou, která vždy patřila k nejvyšším vrcholům křesťanství, modlí se za své vrahy. A to ne, aby je Bůh ztrestal, jak by si nepochybně zasloužili a jak bychom možná i očekávali, ale modlí se, aby jim Bůh odpustil. To nedokáže člověk nikdy ze svých sil. To může dát jenom Bůh.

Máme dnes téma církve v protivenství, připomněli jsme si příběh Štěpánův. Někdy nás napadnou otázky, když slyšíme o pronásledovaných křesťanech: Jak bych se zachoval já, kdybych byl v jejich kůži? Jak bych obstál? Je to velmi těžká otázka, protože nikdo z nás neví, jak by zareagoval. Ale jedno je jisté. Jenom Boží milost může dát sílu, odvalu a vytrvalost. To nikdo nedá jen ze svých sil. Tak i Štěpán, křesťanský prvomučedník, je Bohem posilován. Nejméně třikrát vidíme, jak v něm Boží přítomnost působí a posiluje ho. Vidíme ji v jeho tváři, když jej soudí, vidíme ji v Boží slávě, kterou spatřil, vidíme ji v síle odpuštění, ve které se modlil. V mučednících neoslavujeme výjimečné a odvážné lidi, ale především Boží milost, která jediná může dát sílu i v beznadějných situacích, protože naplňuje naději silnější než smrt. I na Štěpánově příběhu není nejsilnější jeho lidský heroismus, ale to, že Bůh byl s ním. Jakkoli to tak ve výsledku nevypadalo, když Štěpán umírá pod výbuchem takové nenávisti, přece Bůh byl s ním, přiznal se k němu. A bylo to vidět a cítit. A tento dar Boží blízkosti, která se nás ujímá v každé situaci, je tím nejcennějším, co Bůh chce darovat člověku.

Když tedy dnes myslíme na pronásledované bratry a sestry a připomněli jsme si i prvního křesťana - mučedníka Štěpána, ať nás to vede k modlitbám a přímlovám: za všechny pronásledované křesťany, za sílu a vytrvalost pro ně, za to, aby jako Štěpán zakoušeli Ježíšovu blízkost a viděli Boží slávu a velkou naději, kterou nám Ježíš otevřel. Modleme se ale i za ty, kdo zlo působí, zaslepeni ideologiemi různého typu, kdo jsou v zajetí nenávisti a krutosti, aby jim Bůh zabránil v jejich působení, ale především, aby i oni prohlédli a spatřili Krista, jako kdysi Saul na cestě do Damašku. Modleme se i za novou odvalu ke sdílení evangelia i v naší zemi, kde nejsme pro víru perzekvováni, ale přece míváme ostych a zábrany a někdy propadáme skepsi, zda to vše má smysl.